

**Del II –
Ytelsesbeskrivelse og
Generelle
kontraktsbestemmelser**

Bergheim bo- og
aktivitetssenter

Halden kommune

Innholdsfortegnelse

1.	Beskrivelse av leveransen	3
1.1	Kort beskrivelse av prosjektet	3
1.2	Opplysninger om organisering av prosjektet	3
1.3	Beskrivelse av entreprisemodell	3
1.4	Beskrivelse av funksjonsbeskrivelse	4
1.5	Ansvarlig søker og søknadsprosess	4
1.6	Tiltransport av prosjekterende	4
1.7	Fremdrift	4
1.8	Forbehold om budsjett og endring i andre rammefaktorer	5
1.9	FDVU	5
1.10	HMS/SHA	5
1.11	Rigg og drift	5
1.11.1	Rigg og drift for alle fag	5
1.11.2	Generelt om rent tørt bygg (RTB)	7
1.11.3	Oppstartsmøte	8
1.11.4	Avfallshåndtering	8
1.11.5	Støvsuging	8
1.11.6	Fuktighet	8
1.11.7	Lagring av materialer	8
1.11.8	Materialkontroll	9
1.11.9	Bygningsarbeider	9
1.11.10	Tekniske installasjoner	9
1.11.11	Dokumentasjon	9
1.12	Prøvedrift	10
1.13	Opsjoner	10
1.14	Tilbudt bemanning	10
2.	Sosiale og etiske krav	11
2.1	Etiske krav	11
2.2	Ansattes rettigheter - ILOs kjernekonvensjoner	11
2.2.1	Oppfølging	11
2.2.2	Brudd	12
2.3	Lærlinger	12
2.4	HMS-kort	12
2.5	Krav om faglærte håndverkere	12
2.6	Rapporteringsplikt til Sentralskattekontoret for utenlandssaker	13
2.7	Internkontroll. Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA)	13
2.8	Krav til miljø	14
2.9	Krav til lønns- og arbeidsvilkår	14
2.10	Bruk av underleverandører, herunder innleid arbeidskraft	14
2.11	Krav om betaling til bank	15
2.12	Mislighold av kontraktsforpliktelser - konsekvenser for senere konkurranser	15
2.13	Revisjon	15
2.14	E-faktura	15

1. Beskrivelse av leveransen

1.1 Kort beskrivelse av prosjektet

Halden kommune skal etablere 96 nye sykehjemsplasser for demente ved Bergheim Bo- og Aktivitetssenter. De 96 boenhetene er i prinsippet like. Tekniske rom og dagsenter er plassert i underetasjen.

Det har vært viktig for både arkitekt og kommune at prosjektet får sin egen identitet – de skal være et sted hvor man kan være stolt av å bo, noe som igjen skal hjelpe brukerne i prosessen mot å bli selvstendige individer.

Halden kommune ønsker å være en foregangsutbygger for energieffektivitet og bruk av trematerialer, som reduserer CO₂-avtrykket til bygget både under oppføring og i drift. Bergheim bo- og aktivitetssenter skal tilfredsstillende gjeldende krav i revidert versjon av TEK 10, samt ivareta skjerpede krav til energibruk gitt i ByFy-notat.

Halden kommune har som miljøambisjon at prosjektet skal tilfredsstillende energimerke A og netto energibehov til kjøling og oppvarming som tilfredsstiller passivhus iht. NS3701.

Prosjekteringsgruppen har utarbeidet et skisseprosjekt med tilhørende konkurransegrunnlag. Brukerne har deltatt i prosjektet gjennom skisseprosjektfasen.

Hele prosjekteringsgruppen skal tiltransporteres totalentreprenøren iht. avtale med byggherren.

Detaljprosjekteringen har oppstart når totalentreprenør er kontrahert.

Totalentreprenør skal i sitt tilbud medta alle kostnader for komplett prosjektering, og innehar ansvar og risiko for at prisen dekker all nødvendig prosjektering.

Totalentreprenør er ansvarlig for detaljprosjektering og bygging av bo- og aktivitetssenteret, inkl. utomhusarbeider, iht. funksjonsbeskrivelse, premissnotater og tegninger slik som det foreligger i konkurransegrunnlaget. Totalentreprenør er ansvarlig for at gjeldende lover, regler og forskrifter følges for alle arbeider i entreprisen. Totalentreprenøren er også ansvarlig for at alle innunder deres kontrakt følger disse kravene, både under prosjektering og utførelse.

Tilbudsprisen skal være komplett.

Det vises for øvrig til funksjonsbeskrivelse, tegninger og andre vedlegg som følger dette konkurransegrunnlaget.

1.2 Opplysninger om organisering av prosjektet

Byggherre og oppdragsgiver vil være Halden kommune. Prosjektleder er André Øraas.

Kommunen vil stille med en egen byggeleder, som også innehar rollen som SHA-KU.

Arkitekt er LINK Arkitektur, Fredrikstad.

Interiørarkitekt er Cadi, Oslo.

Multiconsult står for følgende prosjekteringsfag (RI-ITB, RIB, RIB-tre, RIBfy, RIBr, RIA, RIG, RIVA, RIV og RIE).

1.3 Beskrivelse av entreprisemodell

Prosjektet skal utføres som en totalentreprise, iht. NS8407.

Halden kommune har i dag rammeavtale med enkelte leverandører som tiltransporteres prosjektet. Dette gjelder:

- SD-system (Guard)

1.4 Beskrivelse av funksjonsbeskrivelse

Det henvises her til utarbeidede funksjonsbeskrivelser, tegninger og andre vedlegg som følger dette konkurransegrunnlaget.

1.5 Ansvarlig søker og søknadsprosess

LINK Arkitektur innehar rollen som ansvarlig søker (SØK) frem til kontraktsinngåelse med totalentreprenør. Dette ansvaret vil videre fortsette å være plassert hos LINK arkitektur gjennom hele prosjektet, men totalentreprenør skal være behjelpelig med å fremskaffe nødvendig informasjon.

Planprosessen pågår når konkurransegrunnlaget sendes ut. Reguleringsplan antas å kunne vedtas i mellom mai-juli 2017. Dersom planprosessen, eller andre faktorer, endrer prosjektets fremdrift skal ikke det medføre økte kostnader for byggherren.

1.6 Tiltransport av prosjekterende

Hele prosjekteringsgruppen skal tiltransporteres totalentreprenøren iht. avtale med byggherren. Detaljprosjekteringen vil ha oppstart når totalentreprenør er kontrahert. Se pkt. 1.2 for hvilke fag dette er gjeldende for.

Totalentreprenør skal i sitt tilbud medta alle kostnader for komplett prosjektering, og innehar ansvar og risiko for at prisen dekker all nødvendig prosjektering.

Nødvendig utstrekning av leverandørprosjektering skal inkluderes i totalentreprenørens tilbud. Grensesnittet mellom prosjekteringsgruppen og leverandørprosjekterende ivaretas av totalentreprenør. Her menes evt. supplerende prosjektering utover hva som er avtalt med prosjekteringsgruppen. Ytelsesbeskrivelser for tiltransporterte fag blir lagt på Mercell som tilleggsinformasjon underveis i tilbudsfasen.

Totalentreprenøren har de fulle ansvaret for prosjektering. Dersom totalentreprenøren ser andre prosjekteringsløsninger enn hva som er angitt i konkurransegrunnlaget, skal byggherren gjøres oppmerksom, da det kan ha endringer for andre løsninger knyttet til bygget. Evt. endringer fra konkurransegrunnlaget må godkjennes av byggherre i forkant.

All prosjekteringsinformasjon skal oversendes til byggherren i god tid i forkant av utførelse, for gjennomgang.

Alle tilbydere vil bli tilbudt samme honorarsum fra prosjekteringsgruppen. Dette distribueres ut på Mercell som tilleggsinformasjon underveis i tilbudsfasen.

1.7 Fremdrift

Byggestart for prosjektet vil bli umiddelbart etter at saken er blitt ferdigbehandlet av byggherren, nødvendige tillatelser er gitt, og det er tegnet kontrakt med entreprenør for utførelse av arbeidet. Det henvises til Vedlegg B – Orienterende fremdriftsplan for forutsatt fremdrift i prosjektet.

Overlevering av bygg og utomhus skal skje innen 17.12.2018

1.8 Forbehold om budsjett og endring i andre rammefaktorer

Det tas forbehold om at endringer i budsjett, aktiviteter og politisk styring kan påvirke premisser og forutsetninger for oppdragets omfang.

Det tas forbehold om at prosjektet endelig godkjennes og det bevilges økonomiske midler til å gjennomføre prosjektet. Halden kommune forbeholder seg retten til å kunne avlyse konkurransen fritt for erstatning ovenfor tilbyderne.

1.9 FDVU

Det skal leveres komplett FDVU-dokumentasjon med fagvis inndeling.

Oppbyggingen og inndeling av FDVU-dokumentasjonen skal følge NS 3456:2010 og tilpasset kommunens FDVU-system.

Det skal leveres servicemanualer og driftsplaner i henhold til gjeldende TEK 10:

"Ansvarlig prosjekterende og ansvarlig utførende skal, innenfor sitt ansvarsområde, framlegge for ansvarlig søker nødvendig dokumentasjon som grunnlag for hvordan igangsetting, forvaltning, drift og vedlikehold av byggverk, tekniske installasjoner og anlegg skal utføres på tilfredsstillende måte".

1.10 HMS/SHA

Se vedlagte SHA-plan.

Leverandøren må medta alle kostnader knyttet til ivaretagelse av HMS-kravene underveis i prosjektet.

1.11 Rigg og drift

1.11.1 Rigg og drift for alle fag

Felles rigg for alle arbeider etableres og driftes av totalentreprenøren. Totalentreprenøren medtar alle kostnader ved administrasjon av egne arbeider og av underentreprenører/ leverandører.

Videre medtas alle kostnader for HMS i forbindelse med prosjektering og utførelse, ihht.

Byggherreforskriften, avfallshåndtering, RTB, løpende byggrensjøring, sluttvask etc. Byggherren engasjerer selv KU-rollen.

Riggplan skal utarbeides av totalentreprenør og oversendes tiltakshaver i god tid før oppstart.

Evt. leie av vei, off. areal samt evt. privat eiendom for rigg/ midlertidig kjøreveier etc. bekostes av totalentreprenør. Tillatelse for slik benyttelse er totalentreprenørens ansvar å innhente.

Tilbyder må selv prosjektere riggområde.

Utover totalentreprenørens behov, skal det medtas 1 stk. låsbare kontorer for byggherren eller hans representant i brakkeriggen.

Rigg samt adkomst må planlegges ut fra dette og framlegges av totalentreprenør. Det er totalentreprenørens ansvar å få en kommunal godkjenning av riggplanen.

Totalentreprenøren må ihht. «Vedlegg B - Orienterende fremdriftplan» planlegge og framlegge for byggherren før oppstart, hvordan han har tenkt å gjennomføre byggeaktivitetene mht. framdrift, rigg, arealdisponering og angrepspunkter.

Totalentreprenør må selv foreta nødvendige forundersøkelser, herunder grunnundersøkelser samt samstemme disse med byggherrens egne data, påkoplingspunkter, etc. Totalentreprenør må selv foreta og bekoste nødvendige utmålinger.

Det er av vesentlig betydning at totalentreprenørens arbeider ikke virker unødig sjenerende på omgivelsene. Alle entreprenører må på dette grunnlag overholde forskrifter om anleggsstøy gitt av det offentlige, samt andre offentlige lover og forskrifter. Belysning skal ikke virke sjenerende på naboer.

Entreprenøren skal innhente og bekoste nødvendige offentlige tillatelser for støyende/ vibrerende eller andre arbeider som krever slik tillatelse. Se også vedlegg «Notat RIG02»
I tillegg forutsettes det at totalentreprenøren varsler brukerne og byggeleder vedr. særskilte forhold.

Totalentreprenøren må foreta besiktigelse og dokumentasjon som han finner nødvendig for å kunne dokumentere at evt. skader på naboer og tilstøtende bygninger ikke skyldes byggevirksomheten. Totalentreprenøren har et ubegrenset økonomisk ansvar ovenfor tredjepart for alle typer skader og ulemper som måtte bli påført.

Generelt skal totalentreprenøren bekoste istandsettelse av alle arealer/ konstruksjoner/ omgivelser som er blitt berørt av byggevirksomheten, og føre de tilbake i samme stand som før byggeaktiviteten tok til. Dette slutføres umiddelbart etter at nedrigging er foretatt.

Det må sørges for fra totalentreprenørens side at der byggearbeider pågår, må det avstenges fullstendig slik at den totale sikkerhet ivaretas.

Totalentreprenøren må ikke hindre trafikken i området mht. biltrafikk og gående. Det er totalentreprenørens ansvar vedr. den totale sikkerhet både for egen virksomhet, sine underentreprenører/ leverandører, samt utenforstående.

Hele riggområdet og byggeplassen, skal være inngjerdet i hele byggeperioden, samt muliggjøre ut- og inntransport av personell og gods.

Totalentreprenøren må ihht. framdriftsplanen planlegge og framlegge for byggherren før oppstart, hvordan han har tenkt å gjennomføre byggeaktivitetene mht. framdrift, rigg, arealdisponering og angrepspunkter.

Totalentreprenøren må holde bygget forsikret under oppførelsen.

Han må i tillegg holde brannforsikret egne tilrigginger og materialer. Poliser skal forevises tiltakshaver uoppfordret før oppstart.

Totalentreprenør skal utarbeide sluttdokumentasjon med bilag for alt avhendet avfall og innlevere til byggherre og offentlig myndighet når kontraktarbeidet er ferdig.

Aktiviteter i byggeperioden skal ikke medføre spredning av forurensning i grunnen

Totalentreprenør skal lagre, håndtere og avhende kjemiske produkter, drivstoff osv. på en slik måte at søl og lekkasjer til avløp, grunn eller vann etc. forhindres.

Lagerområder, fyllestasjoner, osv. skal angis på riggplan og godkjennes av byggherren før oppstart.

Drivstofftanker som benyttes på anlegget skal ha overfyllingsvern og mekanisk/ elektronisk overfyllingsvarsel.

Ved etablering og bruk av tankplass skal totalentreprenør utføre risikovurdering knyttet til bruk av brannfarlig væske, kun benytte tanker godkjent og merket for formålet, samt etablere fysisk barriere for å hindre påkjørsel osv.

Avløpsvann fra brakkerigg skal kobles til kommunal spillvannsledning eller tett tank. Trær som skal bevares skal merkes, og totalentreprenøren må selv forsikre seg om at byggherren i så fall har foretatt denne merkingen.

1.11.2 Generelt om rent tørt bygg (RTB)

I dokumentet er nevnt vesentlige og spesielle ytelser som skal medtas. Tilbyder må selv sørge for å medta komplette ytelser og tillegg som er spesifikke for dette prosjektet og som han finner nødvendig selv om disse ikke er nevnt spesielt.

Ytelsene medtas i kapittel for Rigg og drift.

Det stilles strenge krav til renhold i byggeperioden og til avsluttende byggrengjøring. Krav til renhold i byggeperioden og til avsluttende byggrengjøring skal være ihht. "Rent Tørt Bygg – Bok om forebyggende helsevern i bygninger", siste utgave.

Det forutsettes at entreprenøren har nødvendig kjennskap til begreper og målsettinger slik de fremkommer i boken.

I byggeperioden skal bygget oppdeles i RTB-soner ihht. håndbok.

RENT-BYGG-håndboken vil bli brukt som tolkningsgrunnlag ved eventuelle diskusjoner om kvalitetsnivået og arbeidsomfanget i entreprisen.

Renhetsgraden kan måles ved hjelp av måleapparat etter en gitt prosedyre og slik dokumenteres at kontraktsfestet kvalitetsnivå er oppnådd.

Renhold både i byggetiden og for avsluttende byggrengjøring skal tilfredsstillende klasse 4. Avsluttende byggrengjøring skal inkludere fullstendig byggvask inkl. oppsetting av gulv med overflatebehandling tilpasset underlaget.

Det må avsettes tid til førstegangs oppsetting mellom byggrengjøring og møblering. Møblering vil kunne foregå samtidig med entreprenørens arbeider mot slutten av bygge- og prøveperioden

Vinduspuss, vask av karmen/ listverk samt rengjøring av utstyr, installasjoner, fast inventar etc. skal medtas.

Ansvar for koordinering, gjennomføring og oppfølging av RENT BYGG- aktivitetene pålegges totalentreprenøren.

1.11.3 Opstartsmøte

Før oppstart av nye aktiviteter med nye håndverkere/ underentreprenører/ leverandører etc. skal det avholdes et oppstartsmøte hvor "RENT TØRT BYGG" gjennomgås.

Oppstartsmøte er obligatorisk for hele bemanningen som starter en ny aktivitet. Den plassansvarlige hos totalentreprenøren plikter å gjennomgå samme informasjon med mannskap som tilkommer senere. Det legges vekt på både holdningsskapning og konkrete prosedyrer. Hovedbedriftens RENT TØRT BYGG- ansvarlig sørger for gjennomføring av dette. Oppstartsmøtene skal dessuten kombineres med HMS-informasjon.

1.11.4 Avfallshåndtering

Det er et ufravikelig krav at alle rydder etter egne arbeider hver dag.

Avfall, kapp og emballasje skal fraktes ut fra bygget hver dag og bringes til container.

Det skal utarbeides avfallsplan av totalentreprenør. Han skal også utarbeide tidsplaner for støvsuging av de forskjellige arealene og alle må sørge for at de er tilgjengelig på disse tidspunktene.

Nasjonale krav og kommunale krav til avfallshåndtering skal følges. Kildesortering er et lovpålagt krav som skal følges.

Alt avfall fra byggeplassen skal sorteres og bringes til merkede containere.

Det skal sorteres ihht. de fraksjoner som ønskes på den lokale fyllplass som skal benyttes.

Spesialavfall skal behandles etter gjeldene lover og forskrifter. Avfallslevering dokumenteres.

Avfallsplan med alle vedlegg skal leveres sammen med ferdigattest.

1.11.5 Støvsuging

Det skal brukes transportable støvsugere med mikrofilter i perioden fra bygget er lukket. Det utpekes en ansvarlig hos entreprenøren som skal sørge for at støvsugerne tømmes og er operativ.

Støvsugere skal være tilgjengelig for alle og skal benyttes på alt verktøy ved støvgenererende aktiviteter og for å fjerne støv etter støvgenererende arbeider. Entreprenøren gjennomfører daglig generell støvsuging av alle arealer.

Alt verktøy for støvgenererende aktiviteter skal ha påkoblet direkte avsug.

Byggestøv og andre forurensninger er det hyppigste årsak til en "følelse av tørr luft". Arbeidsmiljøet under byggingen er derfor i stor grad avhengig av høy renholdsprofil. Feiekost skal ikke under noen omstendighet benyttes i bygget.

1.11.6 Fuktighet

Det er en målsetting å få ut fuktigheten som finnes i bygget under byggeperioden i størst mulig grad.

Varmeluftsaggregater skal være utstyrt med filter som reduserer mengden byggestøv.

Dersom det ikke foregår aktiviteter som er spesielt følsomme for støv, skal viftene gå hele dagen for å få god luftgjennomstrømning.

1.11.7 Lagring av materialer

Det er svært viktig at det ikke tilføres fuktighet til nye konstruksjoner.

For å hindre dette skal alle materialer være beskyttet mot nedbør under transport og lagring. Dette skal ivaretas etter følgende retningslinjer:

- Generelt bør materialer ankomme byggeplass nærmest mulig montasje tidspunkt.
- Sørge for at leverandøren forplikter seg til å beskytte materialer under transport.
- Leveranser transporteres inn til riktig sted snarest mulig.
- Dersom noe må lagres ute, skal det være tildekket med tette presenninger, og løftet fra underlaget med paller etc.

1.11.8 Materialkontroll

Alle leverandører / entreprenører skal fremlegge produktdatablader på alle materialer og komponenter som kan ha negativ innvirkning på innemiljøet eller på inneluftens kvalitet. For enkelte produkter vil det kreves at materialene godkjennes av byggherren før de får benyttes.

1.11.9 Bygningsarbeider

Ved saging og gipsplatearbeider som må gjøres på det aktuelle byggestedet, skal det utlegges en plast som underlag slik at gips/ flis/ isolasjonskapp kan følge med når platen rulles sammen og fjernes.

Isolasjon skal skjæres med kniv, ikke sages.

Fuktig isolasjon skal ikke benyttes. Retur av fuktig isolasjon skal anmerkes på kvalitetssikringsskjema.

Ved isoleringsarbeider skal det alltid medbringes sekkestativ med sekk for isolasjonskapp.

Hull i stålprofiler ved utsparinger etc. tapes.

Bunnsviller etc. skal være fri for byggestøv før isolering.

Diffusjonssperrer skal være mest mulig støvfrie.

Alle produkter som lim, mørtel, fugemasser, membraner, belegg, maling etc. skal kunne dokumenteres.

Det skal anordnes kappede for strie/ tapet.

Kapping av fliser/ naturstein skal gjøres med fliskutter. Ved evt. nødvendig bruk av vinkelsliper skal dette foregå ute.

Sliping/ pussing skal foregå med maskiner med støvavsug tilknyttet støvsuger. Alle tilstøtende konstruksjoner tildekkes for å unngå søl.

Belegg tildekkes kontinuerlig etter legging. Gulv skal rengjøres umiddelbart etter fuging.

Kapp og spill samles i sekker og lignende som medtas til arbeidsstedet.

Emballasje skal fraktes ut av bygget daglig til anvist container.

Emballasje som kommer i kategorien spesialavfall skal returneres til godkjent mottak.

1.11.10 Tekniske installasjoner

Ved arbeider som utføres med åpen flamme eller annen antenningfare skal entreprenør sørge for å ha brannslukningsapparat ved arbeidsplassen.

Kapping av rør, kanaler etc. med vinkelkutter og lignende skal normalt foregå på avtalt sted hvor fare for antennelse er minimal.

Propan og andre sveise/ gassflasker skal sikres og/ eller fjernes fra byggeplassen når de ikke er i bruk.

Det må være montert tette lokk på ledninger og avløpsluker i byggetiden.

Kanaler og deler skal alltid leveres påmontert endebunner.

Under lagring på byggeplassen skal alle kanaler og utstyr beskyttes mot støv etc. Ved at de ti dekkes med plast eller annen tildekking.

Endebunn og ventiler skal påsettes fortløpende ihht. oppmontering av kanalnett og holdes lukket til innkjøring.

Ventilasjonanlegget skal etter igangkjøringen, overleveres med rene filter.

1.11.11 Dokumentasjon

Det er en målsetting av RENT BYGG aktivitetene skal kunne dokumenteres på en enkel måte. Dette kan bare gjennomføres ved at det skapes gode holdninger til dette arbeidet, og gjennom det sørge for samvittighetsfull bruk av kontrollrutiner. RENT BYGG aktivitetene er spesifikke krav til utførelse

på lik linje med andre krav som toleranser, tetthet, lodd etc. Dette betyr at kontrollpunktene inngår i sjekklistene daglig av ansvarlig kontrollør.

1.12 Prøvedrift

For de tekniske anlegg, samt utstyr og innredninger skal det gjennomføres en prøveperiode på 12 måneder. Prøveperioden starter etter at mangler fra overtakelse er utbedret.

Ved oppstart av prøveperiode skal kontraktsarbeidene være ferdigstilt og avtalte krav være dokumentert.

1.13 Opsjoner

Prisskjema inneholder enkelte poster som skal prises, herunder også opsjoner.

1.14 Tilbudt bemanning

Tilbudt bemanning i prosjektet skal følge prosjektet i de rollene de er tilbudt og oppført i organisasjonsplanen. Tilbudt bemanning kan ikke skiftes ut uten oppdragsgivers godkjenning.

Det skal som et minimum tilbys prosjektleder, prosjekteringsleder og anleggsleder.

Det sees hen til punkt 3.4 i Del I – Bok 0

2. Sosiale og etiske krav

2.1 Etiske krav

Entreprenøren skal respektere grunnleggende krav til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og miljø i egen virksomhet og i leverandørkjeden. Varer og materialer, som leveres til byggherren, skal være fremstilt under forhold som er forenlige med kravene angitt nedenfor. Kravene bygger på sentrale FN-konvensjoner, ILO-konvensjoner og nasjonal arbeidslovgivning på produksjonsstedet. Kravene angir minimumsstandarder. Der hvor konvensjoner og nasjonal lover og reguleringer omhandler samme tema, skal den høyeste standarden alltid gjelde. Dersom entreprenøren bruker underleverandører/underentreprenører for å oppfylle kontrakten, plikter entreprenøren å påse at underleverandører/underentreprenører etterlever samme krav.

2.2 Ansattes rettigheter - ILOs kjernekonvensjoner

Entreprenøren plikter å påse at ILOs kjernekonvensjoner etterleveres i egen virksomhet og hos den eller de underleverandører/underentreprenører som medvirker til oppfyllelse av kontrakten. Dette betyr:

Forbud mot barnearbeid (FNs barnekonvensjon artikkel 32, ILO-konvensjon nr. 138 og 182)

Barn har rett til å bli beskyttet mot økonomisk utnyttning i arbeid, og mot å utføre arbeid som kan svekke utdannings- og utviklingsmuligheter.

Minstealderen må ikke i noe tilfelle være under 15 år (14 eller 16 år i visse land).

Barn under 18 år skal ikke utføre arbeid som setter helse eller sikkerhet i fare, inkludert nattarbeid.

Forbud mot tvangsarbeid/slavearbeid (ILO-konvensjon nr. 29 og 105)

Det skal ikke foregå noen form for tvangsarbeid, slavearbeid eller ufrivillig arbeid.

Arbeiderne må ikke levere depositum eller identitetspapirer til arbeidsgiver, og skal være fri til å avslutte arbeidsforholdet med rimelig oppsigelsestid.

Forbud mot diskriminering (ILO-konvensjoner nr. 100 og 111)

Det skal ikke foregå noen diskriminering i arbeidslivet basert på etnisk tilhørighet, religion, alder, uførhet, kjønn, ekteskapsstatus, seksuell orientering, fagforeningsmedlemskap eller politisk tilhørighet.

Organisasjonsfrihet og retten til kollektive forhandlinger (ILO-konvensjon nr. 87 og 98)

Arbeiderne skal uten unntak ha rett til å slutte seg til eller etablere fagforeninger etter eget valg, og å forhandle kollektivt.

2.2.1 Oppfølging

Entreprenøren skal påse at ansattes rettigheter i punkt 2.2 etterleveres i egen virksomhet og hos den eller de underleverandører/underentreprenører som medvirker til oppfyllelse av kontrakten. På oppfordring fra byggherren skal dette dokumenteres ved:

Egenrapportering og /eller

Oppfølgingssamtaler og / eller

En uavhengig parts kontroll av arbeidsforholdene og / eller

3.-partssertifisering som SA8000 eller tilsvarende

Entreprenøren har bevisbyrden for at de varer og materialer som leveres ikke innebærer et brudd på overnevnte punkter.

2.2.2 Brudd

Ved mislighold av ovennevnte forpliktelser kan byggherren kreve at entreprenøren retter de påpekte manglene innen en rimelig frist fastsatt av byggherren. Rettelsene skal dokumenteres skriftlig og på den måten byggherren bestemmer.

Manglende utbedring er å anse som et vesentlig mislighold av ovennevnte plikter og kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving.

2.3 Læringer

Kontrakten inneholder krav om at leverandøren er tilknyttet en lærlingordning og at lærlinger skal delta i utførelsen av kontraktarbeidet i tjenestekontrakter og kontrakter om bygg og anleggsarbeider. Kravet gjelder for kontrakter over 1,75 millioner og med varighet over 3 måneder.

Ved utførelsen av kontraktsarbeidet skal minimum 1-en-lærling arbeide på dette konkrete prosjektet innenfor bygg- og anleggsgagnene samlet (de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk, samt anleggsgartnerfaget) utføres av lærlinger, jf. opplæringslova § 4-1.

Kravet kan oppfylles av leverandøren eller en eller flere av hans underleverandører.

Utenlandske entreprenører kan oppfylle lærlingekravet ved å benytte lærlinger som er tilknyttet offentlig godkjent lærlingordning i Norge eller tilsvarende ordning i annet EU/EØS- land.

Leverandøren skal ved oppstart, og på anmodning under gjennomføringen av kontraktsarbeidet, sannsynliggjøre at kravene vil bli oppfylt. Ved kontraktsavslutning skal det fremlegges oversikt over antall lærlingetimer. Timelister skal fremlegges på anmodning.

Hvis ovennevnte plikter misligholdes, anses det som et vesentlig mislighold av kontrakten. Dette gjelder dog ikke dersom leverandøren eller underleverandøren kan godtgjøre at han ikke kan lastes for at han ikke lyktes med inntak av lærlinger.

2.4 HMS-kort

Alle arbeidstakere skal bære et lett synlig gyldig HMS-kort utstedt av Arbeidstilsynet. Ordrebekreftelse, søknadsskjema o.l. aksepteres ikke som HMS-kort. Arbeidstakere som ikke har slikt HMS-kort vil bli bortvist fra byggeplassen. Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

2.5 Krav om faglærte håndverkere

Ved utførelsen av kontraktsarbeidet skal minimum 40 % av arbeidede timer innenfor bygg- og anleggsgagnene (de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk samt anleggsgartnerfaget) samlet utføres av personer med fagbrev, svennebrev eller dokumentert fagopplæring i henhold til nasjonal fagopplæringslovgivning eller likeverdig utenlandsk fagutdanning. Det skal være fagarbeidere i alle ovennevnte fag. Kravet kan også oppfylles ved at arbeidede timer er utført av personer som er under systematisk opplæringen og er oppmeldt etter kravene i Praksiskandidatordningen, jf. opplæringslova § 3-5, eller etter tilsvarende ordning i annet EU/EØS- land. I enkeltpersonforetak uten ansatte gjelder ovenstående krav for eier.

Leverandøren skal etter kontraktsinngåelsen redegjøre for hvordan kravet vil bli oppfylt, samt jevnlig oversende bemanningsplaner og rapporter som viser oppfylleelsesgraden. Byggherren kan stanse arbeidet dersom det er grunn til å tro at mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren.

2.6 Rapporteringsplikt til Sentralskattekontoret for utenlandssaker

Kontrakt gitt til utenlandsk leverandør eller underleverandør, og alle arbeidstakere på slik kontrakt, skal rapporteres til Sentralskattekontoret for utenlandssaker i henhold til ligningsloven § 5-6. Leverandøren er ansvarlig for at slik rapportering skjer i hele kontraktskjeden. Leverandøren skal på forespørsel dokumentere at rapporteringsplikten er oppfylt ved kopi av innmeldingsskjema eller kvittering fra Altinn.

Eventuelt ansvar for skatter eller avgifter, gebyrer eller tvangsmulkt ilagt byggherren som følge av at leverandøren ikke har overholdt sine forpliktelser etter dette punktet er leverandørens ansvar og skal betales av ham.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

2.7 Internkontroll. Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA)

Leverandøren skal følge den til enhver tid gjeldende arbeidsmiljølov med tilhørende forskrifter, byggherrens SHA-plan og byggherrens eller koordinators anvisninger. Leverandøren plikter å ha et internkontrollsystem iht. forskrift om systematisk helse- miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter. Relevante deler av byggherrens SHA-plan skal innarbeides i, og følges opp gjennom, leverandørens internkontroll. Innarbeidingen skal skje slik at SHA-planens bestemmelser kan identifiseres. Med mindre annet er avtalt, skal all kommunikasjon mellom nøkkelpersoner i prosjektet foregå på norsk. Leverandøren skal sørge for at arbeidstakerne han og eventuelle underleverandører benytter kan kommunisere på en slik måte at manglende kommunikasjon ikke utgjør en sikkerhetsrisiko. For å unngå at det skjer ulykker fordi ikke alle forstår informasjonen som blir gitt, gjelder følgende:

Minst én av det utførende personell på ethvert arbeidslag skal kunne forstå og gjøre seg forstått på norsk eller engelsk. Dersom flere utfører oppdrag sammen, skal vedkommende i tillegg forstå og gjøre seg forstått på et språk alle de andre på arbeidslaget forstår og kan gjøre seg forstått på.

Alle på byggeplassen skal forstå SHA-plan, sikkerhetsopplæring, HMS-rutiner, verneprotokoller, sikkerhetsinstruksjoner, SJA, sikkerhetsdatablader, bruksanvisning for verktøy og arbeidsutstyr, varselskilter mv. Materialet skal foreligge på det språk vedkommende arbeidstaker bruker som morsmål, såfremt arbeidstakeren ikke forstår informasjonen fullt ut på norsk eller engelsk.

Ved brudd på ovennevnte plikter har byggherren rett til å stanse arbeidene i den utstrekning byggherren anser det nødvendig.

Vesentlig mislighold av ovennevnte plikter, som ikke blir rettet innen en rimelig frist, kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving. Der slikt mislighold består i stadige brudd på pliktene, kan byggherren heve selv om leverandøren retter forholdene. Byggherren kan på samme måte kreve at leverandøren skifter ut underleverandører. Dette skal skje uten omkostninger for byggherren.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

2.8 Krav til miljø

Det skal velges produkter uten, eller med lavt innhold av helse- og miljøskadelige stoffer. Alle materialer skal vurderes med hensyn på erstatning med mindre skadelige materialer, jf. Substitusjonsplikten.

2.9 Krav til lønns- og arbeidsvilkår

Leverandøren er ansvarlig for at egne ansatte, ansatte hos underleverandører (herunder innleide) har lønns- og arbeidsvilkår i henhold til:

Forskrift om allmenngjort tariffavtale.

Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter av 8. februar 2008 der denne kommer til anvendelse. På områder som ikke er dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale, skal lønns- og arbeidsvilkårene være i henhold til landsomfattende tariffavtale for den aktuelle bransje. Med lønns- og arbeidsvilkår menes bestemmelser om minste arbeidstid, lønn, herunder overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg, og dekning av utgifter til reise, kost og losji, i den grad slike bestemmelser følger av tariffavtalen.

Entreprenøren plikter på forespørsel å dokumentere lønns- og arbeidsvilkårene for egne arbeidstakere, arbeidstakere hos eventuelle underleverandører (herunder innleide). Opplysningene skal dokumenteres ved blant annet kopi av arbeidsavtale, lønnslipp, timelister og arbeidsgiverens bankutskrift. Dokumentasjonen skal være på personnivå og det skal fremgå hvem den gjelder.

Ved brudd på kravene til lønns- og arbeidsvilkår skal leverandøren rette forholdet. Der bruddet har skjedd hos en underleverandør (herunder bemanningsselskaper) er rettingsplikten begrenset til krav som er fremmet skriftlig innen tre måneder etter lønnens forfallsdato, både for krav som følger av allmenngjort tariffavtale og landsomfattende tariffavtale. De vilkår og begrensninger som følger av lov om allmenngjøring av tariffavtaler m.v. av 4. juni 1993 § 13 skal gjelde i begge disse tilfellene.

Byggherren har rett til å holde tilbake et beløp tilsvarende ca. to ganger innsparingen for arbeidsgiveren. Tilbakeholdsretten opphører så snart retting etter foregående ledd er dokumentert. Vesentlig mislighold av lønns- og arbeidsvilkår hos leverandøren kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving, selv om leverandøren retter forholdene. Dersom bruddet har skjedd i underleverandørleddet (herunder bemanningsselskaper), kan byggherren på samme måte kreve at leverandøren skifter ut underleverandører. Dette skal skje uten omkostninger for byggherren.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

2.10 Bruk av underleverandører, herunder innleid arbeidskraft

Leverandøren kan ikke, uten byggherrens skriftlige samtykke, ha flere enn to ledd underentreprenører i kjede under seg. Vesentlig mislighold som ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren, kan påberopes av byggherren og er grunnlag for heving.

Leverandørens bruk av enkeltpersonforetak skal begrunnes skriftlig. Bruk av bemanningsselskap skal varsles byggherren og er underlagt arbeidsmiljøloven, herunder kravet om likebehandling i § 14-12a. Byggherren kan bare nekte bruk der han har saklig grunn.

Ved inngåelse av kontrakter om underentreprise som overstiger en verdi på kr 500.000 eks. mva. skal leverandøren innhente skatteattest, jf. forskrift om offentlige anskaffelser. Fra underentreprenører med

forretningsadresse i andre EØS-land enn Norge, skal det innhentes tilsvarende attest. Leverandøren skal på forespørsel fra byggherren fremlegge skatteattesten.

Dersom attesten ikke fremlegges eller viser restanser som ikke er ubetydelige, kan byggherren kreve at underentreprenøren skiftes ut uten omkostninger dersom forholdet ikke rettes innen en rimelig frist, gitt ved skriftlig varsel.

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

Brudd på ovennevnte plikter gir byggherren rett til å kreve at forholdet rettes opp, om nødvendig ved skifte av underentreprenør, innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren. Det samme gjelder dersom opplysningene i skatteattesten viser at underentreprenøren ikke har oppfylt sine forpliktelser overfor skattemyndighetene. Omkostningene som følge av heving av underentreprenørens avtale, skal bæres av entreprenøren.

Ved mislighold av ovennevnte plikter, kan byggherren nekte den aktuelle underentreprenøren og dennes ansatte tilgang til byggeplassen.

Vesentlig mislighold av ovennevnte plikter kan påberopes av byggherren, og er grunnlag for heving. Alle avtaler entreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

2.11 Krav om betaling til bank

Lønn og annen godtgjørelse til egne ansatte, ansatte hos underleverandører og innleide skal utbetales til konto i bank. Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

2.12 Mislighold av kontraktsforpliktelser - konsekvenser for senere konkurranser

Brudd på pliktene i denne kontrakten vil bli nedtegnet og kan få betydning i senere konkurranser, enten i kvalifikasjons- eller tildelingsomgangen i overensstemmelse med regelverket for offentlige anskaffelser. Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

2.13 Revisjon

Byggherren, eller eksternt revisor engasjert av byggherren, kan gjennomføre revisjon hos leverandøren og eventuelle underleverandører i perioden fra kontraktsinngåelse til slutfaktura er betalt for å undersøke om kontraktens krav blir oppfylt. Denne adgangen omfatter også kontrakter og dokumentasjon i underliggende ledd. Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

2.14 E-faktura

Valgt leverandør skal levere elektroniske fakturaer på standard format.

Halden kommune benytter Visma meldingssentral. Faktura sendes elektronisk i standard EHF-format.

Vår elektroniske adresse i ELMA registeret er: 959 159 092.

Faktura skal minimum inneholde:

Fakturaen skal minimum inneholde (forskrift om bokføring kap 5):

- Navn på bestillende virksomhet

- Navn på bestiller (referanse)
- Eventuell prosjekt utgiften tilhører
- Produktbeskrivelse
- Antall produkter
- Nettopriser, ref. prisskjema

Visma meldingssentral er medlem i samtrafikkgruppen, som sikrer at faktura fra leverandør som benytter andre meldingssentraler vil bli distribuert til Halden kommune i en standardisert prosess/format. Halden kommune vil ikke stille krav til hvilken meldingssentral leverandør benytter. For leverandører som ikke selv kan levere faktura i standardisert EHF-format, vil meldingssentralene kunne foreta konvertering til korrekt format.

For bruk av meldingssentral gjelder prinsippet om at partene selv bærer sine kostnader på hver side av løsningen.

Faktura sendes på papir eller som PDF format (epost) aksepteres ikke og vil ikke bli betalt.